

VAC-PACT PILOTPROJEKT
TILLID TIL VACCINATIONER –
PATIENTERS OG
SUNDHEDSMEDARBEJDERES
KENDSKAB, KOMMUNIKATION OG
TILLID

Vaccination og diabetes

Finansieret af
Den Europæiske Union

Status quo

- Tusindvis af voksne rundt om i verden bliver hvert år syge af sygdomme, der kan forebygges af vacciner.
- Især har personer med diabetes ofte større risiko for komplikationer i forbindelse med sygdomme, der kan forebygges af vacciner.

Verdenssundhedsorganisationen (WHO) anslår:

422 millioner mennesker

på verdensplan har diabetes

1,6 millioner dødsfald

hvert år skyldes diabetes

Nogle tal om diabetes/vacciner:

-24 %

Faldet i dødelighed på tværs af årsager

blandt vaccinemodtagere i influenzasæsonen sammenlignet med uvaccinerede deltagere¹.

-22 %

Reduktionen i antallet af hospitalsindlæggelser

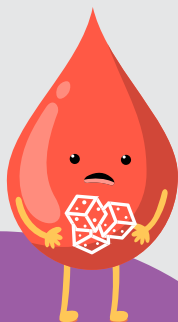
i influenzasæsonen for akut myokardieinfarkt².

Det er vigtigt at blive vaccineret for at holde sig sund og rask.

Tal med sundhedspersonale, diskuter din individuelle situation og dine sundhedsbehov, og sørg for at få dine vaccinationer opdateret.

1. Systematisk gennemgang af Dos Santos et. al. (Dos Santos, 2018) udført på 125 503 voksne med type 2-diabetes.
2. Reduktionerne er på 18 % for slagtilfælde, 17 % for hjertesvigt og 25 % for lungebetændelse eller influenza.

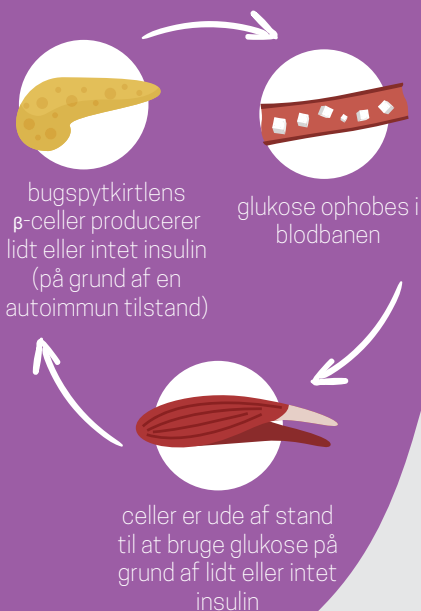
Diabetes kort fortalt

Diabetes er en **kronisk tilstand** karakteriseret ved **forhøjet blodsukker** (glukose). Dette sker, når bugspytkirtlen ikke længere er i stand til at producere insulin, eller når kroppen ikke kan bruge det insulin, den producerer. Der er forskellige former for diabetes, afhængigt af årsagen.

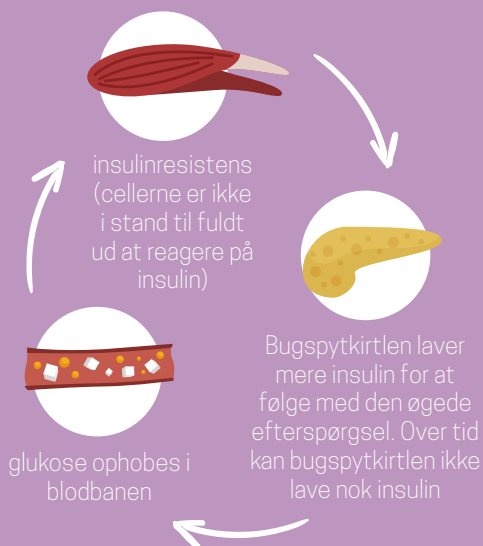
Type 1-diabetes

kan dukke op i alle aldre, men hyppigst hos børn og unge.

Type 2-diabetes

er den mest almindelige, der tegner sig for ~90 % af tilfældene, hovedsageligt hos voksne.

Diabetes kort fortalt

...fortsat

Andre former for diabetes omfatter **svangerskabsdiabetes**, som kan udvikle sig under graviditeten og er forbundet med komplikationer for både mor og barn. Kvinder, der rammes, og deres børn har en øget risiko for at udvikle type 2-diabetes.

Diabetes, især hvis den ikke er tilstrækkeligt håndteret, kan gøre det sværere for dit immunsystem at **bekæmpe infektioner** sammenlignet med mennesker uden diabetes. Forhøjede niveauer af blodsukker kan føre til alvorlig skade på hjerte, blodkar, øjne, nyrer og nerver over tid.

Der er i øjeblikket ingen kur mod diabetes, men **med behandling, forebyggende pleje og livsstilsændringer kan du leve et langt, sundt liv!** Husk: rutinemæssige lægebesøg er et passende tidspunkt for diabetesbehandling, opfølgning og løbende patientuddannelse.

Væsentlige oplysninger om **vacciner**

Vaccination beskytter de vaccinerede, deres omgivelser og samfundet som helhed. Når der er tilstrækkeligt mange mennesker i en befolkning, der er vaccinerede mod en smitsom sygdom, er det usandsynligt, at sygdommen spredes fra person til person. Dette kaldes **fælles immunitet** (kaldes også **flokimmunitet**).

Nogle patienter undervurderer risikoen for at få en sygdom og er ikke klar over, at deres manglende vaccination kan medføre en alvorlig risiko for deres og andres helbred.

- Vi ved, at **personer med diabetes** er mere udsatte for sundhedsrisici forbundet med sygdomme, der kan forebygges af vacciner.
- Det er af afgørende betydning, at **du i hvert enkelt tilfælde rådfører dig med din sundhedsperson**, da visse vacciner ikke anbefales til personer med svækket immunforsvar og/eller allergier.

Husk på: Sundhedspersonalets rådgivning har en stor betydning for patienternes holdning til vaccination.

Husk på:

- Der er stadig betydelige forskelle mellem de nationale vaccinationsplaner i EU.
- Du kan få et indblik i de forskellige vaccineplaner i EU/EØS-landene ved at bruge vaccineoversigten fra Det Europæiske Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme (ECDC).

Vigtige vacciner ...fortsat

Her er **fem vigtige vacciner**, der hjælper med at afbøde disse risici baseret på anbefalinger fra Centers for Disease Control and Prevention (Center for Sygdomskontrol og Forebyggelse (CDC)):

Influenzavaccine

Beskytter mod årligt tilbagevendende influenzainfektioner. Sygdomme, der er forbundet med influenza, omfatter forskellige typer lungeinfektioner, der kan udløse en forværring af kroniske tilstande forbundet dermed. **Det er nu vigtigere end nogensinde at få en influenzavaccine, da patienterne har større risiko for alvorlige sundhedsmæssige konsekvenser af COVID-19.**

Hepatitis B

Beskytter mod **hepatitis B-virus** (HBV), en virus, der angriber leveren og forårsager livslang infektion, skrumpelever (ardannelse), leverkræft, leversvigt og død. Stort alkoholforbrug, giftstoffer, stoffer og visse medicinske tilstande kan forårsage hepatitis. Vaccination **anbefales til voksne under 60 år.**

DTaP-/DTwP-vaccine

Beskytter mod **stivkrampe, difteri og kighoste**, som kan være en alvorlig sygdom for mennesker i alle aldre. Krampe i tyggemusklerne, strubehoste og kighoste er nogle af de uønskede symptomer på disse infektioner. Vaccinehyppigheden **anbefales efter alder**: normalt gives der en booster dosis hvert 10. år.

Pneumokok-vaccine

Beskytter mod **pneumokokbakterier**, der kan forårsage lungebetændelse, blodinfektioner og meningitis. Pneumokoksygdom er almindelig hos små børn, men ældre voksne er i størst risiko for alvorlig sygdom og død. Risikoen for at få disse infektioner stiger med influenza. Alle voksne **65 år eller derover** anbefales at tage vaccinen. Nogle grupper kan have brug for flere doser eller boosterdosser.

Zostervaccine

Beskytter mod **helvedesild** (også kaldet herpes zoster) og de tilhørende smertefulde udslæt og blærer, der ledsager den, på den ene side af kroppen, ofte i ansigtet eller på torsoen. Blærerne danner typisk skorpe i løbet af 7-10 dage og forsvinder helt inden for 2-4 uger. For nogle kan smerten dog vare i måneder eller endda år, efter at udslættet er forsvundet. Vaccinen **anbefales til voksne på 50 år og derover**, herunder voksne, der har haft helvedesild eller har fået de tidligere vacciner mod helvedesild.

Det er også vigtigt at bemærke, at selv om nogle patienter kan udvikle mindre symptomer efter vaccination, så er det normale tegn på, at kroppen opbygger beskyttelse. Eventuelle symptomer bør aftage i løbet af få dage.

COVID-19

Den 11. marts 2020 erklærede WHO COVID-19, **en smitsom luftvejssygdom** forårsaget af en nyopdaget coronavirus, for en global pandemi, der rammer mennesker i alle aldre.

Almindelige symptomer

Feber

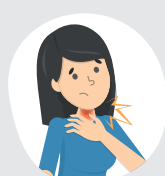
Hoste

Muskelsmerter

Træthed

Vejrtrækningsbesvær

Personer med diabetes betragtes som værende i højrisikogruppe for COVID-19 og er mere tilbøjelige til at udvikle alvorlige symptomer.

COVID-19

...fortsat

På grund af den øgede risiko for dårlig sundhedstilstand som følge af COVID-19 er det vigtigt, at personer med diabetes indgår i prioriterede grupper for vaccinationsprogrammer.

I september 2021 har Det Europæiske Lægemiddelagentur (EMA) godkendt følgende COVID-19-vacciner til brug i EU: **Comirnaty** (Pfizer-BioNTech), **Spikevax** (Moderna), **Vaxzevria** (AstraZeneca), and **Janssen**.

Sikkerheden af alle vacciner i EU overvåges nøje af EMA.

Symptomer starter normalt inden for **3-7 dage** efter udsættelse for virussen, men i nogle tilfælde har det taget op til 14 dage, før symptomerne kommer.

Sjældne og alvorlige komplikationer kan omfatte lungeinfektion, nyresygdom og endda død.

Sværhedsgraden af COVID-19 er forbundet med **øget alder (> 60 år)** og tilstedeværelsen af flere underliggende sygdomme, herunder forhøjet blodtryk, diabetes, hjerte-kar-sygdomme, kroniske luftvejssygdomme og immunsuppression. Nylige data peger også på mandlige grupper med lidt højere risikorater.

Kvalificeret **beslutning**

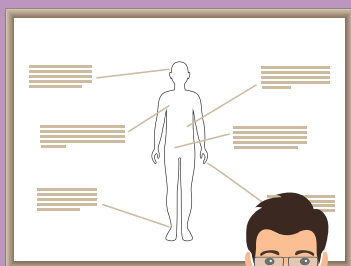
Emnet vaccination er ved at blive en følelsesladet debat, men det er afgørende, at den manglende vaccinationstilslutning og vaccinationsskepsis håndteres ved hjælp af **åben dialog**, understøttet af **videnskabelig dokumentation**.

Patientbemyndigelse er et af de vigtigste elementer i patientcentreret sundhedspleje. Det defineres som en flerdimensionel proces, der hjælper patienter med at få kontrol over deres eget liv og øger deres evne til at handle på områder, som de selv definerer som vigtige.

Budbringeren kan være vigtigere end selve budskabet for at få folk til at acceptere sundhedsinterventioner.

Glem aldrig at det at stille spørgsmål er et stærkt og positivt værktøj!

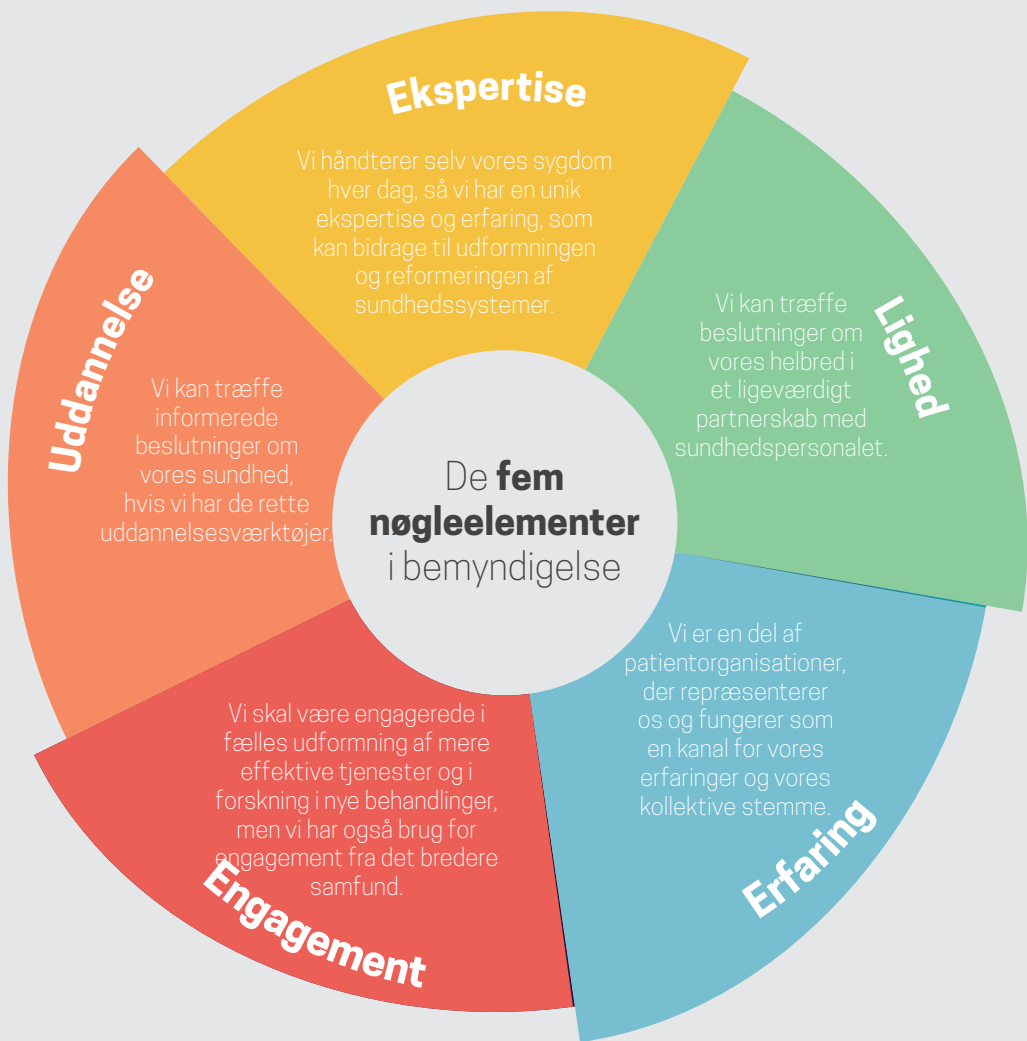

Kvalificeret beslutning

...fortsat

Patientbemyndigelse består af tre overlappende og gensidigt forstærkende aspekter: **sundhedskompetence**, **fælles beslutningstagning**, og **selvforvaltning**.

Bemyndigelse er en tovejsproces. Patienten har brug for en modpart i form af en "bemyndiget sundhedsperson", som anerkender patientens involvering og ved, hvordan man skaber et sundhedsfagligt miljø, der gør det muligt for patienten at deltage.

Charter om patientbemyndigelse

01

Man er mere end sin helbredstilstand

Sundhedspleje handler i bund og grund om menneskelige interaktioner. At blive behandlet med respekt, værdighed og medfølelse og at blive set som et menneske med et liv, der rækker ud over ens helbredstilstand eller status, er et udgangspunkt for bemyndigelse.

02

Man har rettigheder i det omfang, man ønsker det

Alle patienter skal støttes og have mulighed for at få indflydelse på deres pleje i overensstemmelse med deres evner og ønsker og uanset alder, køn, evne, etnisk oprindelse, religion eller tro, socioøkonomisk situation, seksuel/kønsmæssig orientering, identitet, udtryk eller karakteristika.

03

Man er en ligeværdig partner i alle beslutninger vedrørende sit helbred

Alle sundhedsrelaterede beslutninger, hvad enten det drejer sig om langsigtet plejeplanlægning for komplekse behov eller engangsbeslutninger om behandling/forebyggelse, bør være resultatet af en fælles beslutningsproces mellem patienten og sundhedsteamet. Patienter og fagfolk skal indgå som ligeværdige partnere i en dialog om behandlingspræferencer, prioriteter og værdier.

04

Man har de oplysninger, man har brug for, i et letforståeligt format, herunder ens egne patientjournaler

Patienter har ret til at modtage de oplysninger, de har brug for og ønsker, i den rette mængde og form og på det rette tidspunkt, på et så enkelt sprog, at de kan træffe valg i overensstemmelse med deres ønsker. Oplysninger til patienterne bør udarbejdes i samarbejde med patienterne for at sikre, at de er af god kvalitet.

05

Sundhedspersonalet og sundhedssystemet fremmer aktivt sundhedskompetencer

Sundhedskompetence er mere end information: Det handler om at kunne finde, vurdere og bruge sundhedsinformationer for at træffe gode sundhedsbeslutninger på alle livets områder.

06

Man har løbende den support, man har brug for, til at styre ens egen pleje

Den enkelte patients behov for at kunne forvalte sin pleje og sit liv i sammenhæng med sine personlige værdier, mål, familie og andre forhold bør være i centrum for en samlet tilgang til pleje. Patienter og familier bør tilbydes alle relevante muligheder, så de kan træffe meningsfulde valg. Uddannelse i selvforvaltning bør også gøres bredt tilgængelig i lokalsamfundet som en del af den integrerede behandling af kroniske sygdomme.

07

Den enkeltes oplevelse er et vigtigt mål for sundhedskvaliteten

Patientoplevelser bør indarbejdes som en vigtig målestok for vurderingen af sundhedsvæsenets kvalitet. Dette betyder ikke, at der skal foretages afkrydsningsøvelser som f.eks. "tilfredshedsundersøgelser", men meningsfulde – herunder kvalitative – patientcentrerede foranstaltninger. Indikatorer til vurdering af kvaliteten af sundhedsvæsenet bør også defineres af patienterne selv.

08

Man kan deltage i evaluering og udformning af sundhedsydelser, så de fungerer bedre for alle

En meningsfuld patientinddragelse er baseret på den forudsætning, at patienter har en unik ekspertise og viden: Kun patienten ser "hele rejsen". Patienterne kan identificere huller i leveringen, men også overflødige eller uønskede tjenester, hvilket bidrager til at gøre sundhedsvæsenet mere effektivt og virkningsfuldt. Patienterne har også en grundlæggende demokratisk ret til at være repræsenterede på alle niveauer, og deres involvering bør indgå i formelle strukturer og processer.

09

Gennem patientorganisationer bliver ens stemme en del af en større, fælles stemme

Den enkelte patient kan være en stærk fortaler på baggrund af sine egne personlige erfaringer og omstændigheder, mens patientorganisationer fremsætter synspunkter, der repræsenterer en patientkreds.

10

Lighed og bemyndigelse går hånd i hånd

For at være en bemyndiget patient er det vigtigt at have lige adgang, uden forskelsbehandling, til sundheds- og socialpleje af høj kvalitet.

Pilotprojektet Vaccination Confidence – Patients’ and Professionals’ Awareness, Communication and Trust (VAC-PACT, Tillid til vaccinationer – patienters og sundhedsmedarbejderes kendskab, kommunikation og tillid) har modtaget støtte fra EU's sundhedsprogram under servicekontrakten SANTE/2019/C3/013-S12.820639 og samler vigtige interessenter med en bred vifte af ekspertise og baggrunde i hele Europa

COMITÉ PERMANENT DES MÉDECINS EUROPÉENS
STANDING COMMITTEE OF EUROPEAN DOCTORS

Health Connect Partners
supporting trust in data